

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 frt, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 8t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjén László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse off. Zeitungs-Agent

Nyititli cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Berlin, júliusban. 1871.

II.

A hogy kora reggel eljövök a magyar-egyet innepélyéről, s az ottan nyert benyomások folytán még különösebb álmaim voltak.

Monostorutcán mentem egyedül, épen a czukrázat előtt (d. u.), egy ifjú hölgy jő velem szembe, nagy kegyesen észrevételei, hogy szívesen fogadna, ha hazáig uti társa maradnék, miután egész egyedül vala. Na engem e nagy kegy egészen meglep, nem is számítottam effélre, miután eddig egymást csak úgy ritkán ismertük meg, s akkor is csak úgy homályosan emlékezünk legfennebb a névre. Megfordulok tehát, s megynyit ketten hazafelé élénk társalgás közben, mikor a Wolf-gyógytárhoz közelgetünk, a túlsó soron valami csoportosulás veszi kezdetét. Az én nagykegyű hölgyem kíváncsivá lesz a jelenetre, szeméit huzni kezdi össze, néz arrafelé, panaszol, hogy nem tudja kivenni, mi történik ott, mert szemüvegét otthon felejtette, rövid látó, én is azonnal így szólok: kedves kisasszony, nálam van egy, valahol Bécsben vettem egy orvostudor barátom társaságában, ő is én is csupán azért, hogy mikor haza kerülünk, valami modern változás legyen rajtunk észrevehető, s erre átnyujtám; a hölgy szívesen fogadta, néz vele dicséri és örvend, hogy már most tisztán látja a jelenetet. Én nem tudtam magamba fojtani sem a nevetést, sem az efeletti csudálkozást, így szólok: s csakugyan tisztán lát kegyed szemüvegemmel? — nagyon tisztán — feleli, pedig — folytatam — az nem egyéb mint egyszerű ablaküveg, s e mellett még sötét is. Lehetetlen — kiált fel; az ám — felelém, — s valami ilyenforma észrevételt voitam bátor tenni: kedves kisasszony, hagyja el azt a rövidlátóságot, ne huzogassa össze szép szeméit, mert az efféle bajait nem hogy emelné, sőt nagy mértékben csökkenti; különben is az ily fogás csak Kolozsvárt van dívtában, ha szabad így fejeznem ki magamat, négy szem közt egész bizalommal. De a hölgy nagyon megnehezített, barna szemüvegem azonnal visszaadta; utnak indultunk, én mind beszéltem, válaszul egy szót sem nyertem, kapujuk előtt bucsu helyett egy haragos megnévezést kaptam, mely azt jelenté, hogy többé nem ismerjük egymást. Mindjárt gondolám mi az oka, az t. i., hogy nálunk kivált a fiatal hölgyek soha sem hallhatnak igaz beszédet a gavalléroktól, hanem rózsaszínű fillentéseket, melyek a feketét világos fejtér színben állítják előjök, és így az észinte igaz nyilatkozat halálosan sért. Én szerencsétlenségemre elfelejtettem volt e mivel szokást és divatot, be is tört a fejem e miatt. Jdtemben fölbredtem, egy csalogány danolt épen ablakom alatt, körülnéztem szobámban, s csodálatosan megvigasztalódtam, látva, hogy csakugyan nem történt semmi, álom volt az egész.

Ismét elaludtam. Hallottam jajgatást, sirást, rivást és fogaknak csikorgatását s a kormányának szidalmazását. Körülnéztem, s hát megyei birtokosok nagy társaságában valék. A nagy sokaságban egy mezősegi fiatal barátomra ismertem, a földbirtokoknak az adó általi igen nagy megterhelése volt szőnyegen, s az ő felszólítására, ha jól emlékszem, én is szoltam néhányat valami ilyenformán: én ugyan nem értek a dologhoz, hanem annyit megis megjegyzek, hogy nálunk egyebet nem is lehet megadózítani, miután egyéb nincs, csak föld, alig van kézi s gyár-ipar avagy hazai termelésen alapuló kereskedelem. Azt pedig — folytatam — csak felfogjátok, hogy az államnak saját javaiból nagyon kevés bevétele van, ti pedig még azt is tőle követelitek, hogy barázdaitokba fogatot állítson, s így még másnemű ropant szükségéi miatt is megadózításra van elkerülhetetlen szüksége, különben buik, ezt pedig ti sem hajtjátok. Sőt — folytatam — a magyar földbirtok hordozza a miénken kívül még 4—5 kulturállam adóját is nagy részben, mert mindent a külföldtől vásárolták, a külföldi pedig úgy adja el nektek a maga cikkeit, hogy egyebek mellett az általa fizetendő állami adó is megforduljon. Hanem — jegyzém meg tovább — ha a nevelésügyét melegen fetkaroljátok, ha ipar-s más hasonló tanodákról gondoskodtat, ha, miután ti unjátok a mezei gazdaságot tudományos és okszerű módon fogni, a kolozsvári gazdasági intézetet figyelmetekre méltatjátok, s annak növendékei közül vesztek magatok mellé segédek, kik érteni fognak a dologhoz, pár év alatt megváltozik minden, ez pedig csupán töletek függ. Erre nagyon felzúdult a közgyülekezet, s ha hirtelen el nem hordom az irhát, tán még el is döngetnek. Nagy ijedten újra fölbredtem — s alig tudám magam meggyőzni, hogy csak álom az egész.

Nagyon bágyadt valék, tovább álmodtam — tündériesen. Látám: hogy Kolozsvár, Berlin mintájára, minden kimélet nélkül lebontotta a várost kerítő, büszhödt, egészengrontó, dűledező korhadt várfalakait s ezek helyébe egy szép, gyönyörű alaku, tágas, fasorokkal beültetett körutca állott elő, Kolozsvár egyike lett Európába legszebb városainak, s az idegenek bámulására siettek. A kikerült sok kőkészletet pedig felhasználta: t. i. a néhai hidkapu s a sétatérutca között a víz partján elterülő, néhány magán házat kisajátítván, leszedette, a hitvány sűrűződöt elhanyatlta, s az így nyert szép és alkalmas helyiségre a várköveköl nagyszerű serfőződöt emelt, különböző nemű sereket állított elő, s milliókat

tett évi bevétele csupán ez uton, oh de épen a legszebb fordulatnál valami zőrej fölbresztett, s szinte sirtam, hogy nem valóság, hanem csak álom is. Feltetvém magamban, hogy már többet nem is álmodom; de még szebb következett. Még ezt is vázolom.

Látám, hogy egész Erdély, kicsiny és nagy fellekesülvén a kolozsvári egyetem ügye mellett, nagy adakozások történtek; én is tán ötven forintot adtam volt 300 forint évi jövedelemből, maga a város, s a helybeli egyletek és bankok s más vagyonosok pedig sok ezereket, úgy, hogy milliónyi összeg gyűlt rövid félév alatt, ez összegből külső-közép- és magyarutca között a barompiacra néző, nagyrészt pusztá telkeket kisajátítás útján nagy olcsón megvették, oda egy nagyszerű egyetemi palotát emeltek, fűvész kertet és berket állítottak körüle. Európa bámulta a magyar lelkesülést! Külső-középutca és a nagy kaszárma közötti hasonlóan pusztá helyekre az egyetem szomszédjában újra nagyszerű dolgok keletkeztek. Ugyanis az óvárban a nem gyógyulásra szolgáló kórházhelyiséget a szomszéd-épületekkel együtt elhánták, s oda egy gyönyörű fasoros tér lett, a kórház pedig említett helyre költözött az egyetem mellé, nagyszerű épület emelkedett kertekkel körülveve; szomszédjában pedig, mindjárt alább egy hasonlóan nagyszerű állatgyógyintézet. Az egyetemi hallgatók száma pár év alatt 2000 felé járt. Bukovina, Moldva és Oláhország is oda sietett tanulni, az államnak nagy részben csak a fenntartás gondoljai, s a tanári kar fizetése volt fennmaradva. Oh de újra fölbredtem s igazán sirva győződtem meg, hogy ez is csak álom; sőt több: a mi fogalmaink szerint épen sült bolondság, itt, Svájcban, s különösen Angliában nem tartanak annak.

Álmaim még tovább is szövődtek, úgy hogy épen 10 órák ébredtem meg, s keltem fel, de azok vázolását nem tartom tanácsosnak, s kétem fel, hogy miért beszéltem el a fennebbieket is. . . . Hirtelen föltölvén, azonnal fölkeresém Dr. Kövér Kálmán, Dr. Procopp Jenő és Dr. Török Kálmán honfitárs barátaimat, ők felkérésre consiliumot tartának, s rendelkeznek gyógyszer, hogy ne álmodjam ilyen zöldeket, hatását tapasztalán is, nem tudom meddig tart.

Az efele bolond álmok úgy sem teljesülhetnek be soha. Ehez hasonlít még egy más körülmény is a többek között. Például a mi ifjúságunk az énekekre, zenére, testgyakorlatra, szép- és gyorsírára csak akkor ad valamit, s a papi, tanári, államhivatali és politikai pályára készülők 98 percentje csak akkor fogja szavalás és szónoklás által száját a szép, szabatos és hangzatos beszédre megtanítani, mikor a berlini állatkert főkáiból szónokok lesznek. Ezek pedig nem nagyon siefnek a cél felé. Közlebebről az említettek közül egyik ismerőssémmel éppen az állatkertben valék, alig lehetett mozogni a néptengerben — különösen a fókák és hódák körül nagy sokaság volt. Mi is oda mentünk, vártuk egy darabig, hogy mozduljanak meg, nem tették, elmentünk tovább az orrszarvuak, zebrák, giraffeok, óriás antilopok, amerikai különös bölények, indiai, földig erő gyapjas barnok, strucok s több efféle mindennapi állatok felé, pár óra mulva visszakerültünk, akkor sem mozdultak, uból elmentünk másfelé, darab idő multán ismét visszajöttünk, akkor sem mozdultak, de már 8 levén az óra, nem várokozhattunk többet, eljöttünk. A számokra készült kis komedence patján, fővel a víz felé fordulva, folytonosan heverték a sima faragott kövezeten, két előlábkot, mint rövid úszonyos kezeket mellőkre kucsoáltak, hátsó, a test végén levő hasonló lábaikat egymasmellé téve halfark módjára elnyujtották, szunyodtak, s csak akkor nyitották ki szeméiket s emelték fel kerek fejüket, mikor jobb- vagy balfelől a rácsonkon túl a hódák a kis tóba ugrottak. Tehát ha a mi ifjúságunk is ugy contemnája az említett dolgokat, mint ezeket a kíváncsi közönséget, s a borjuszörrel fedett testeiken mászkáló legyeket — nem tudom mikor lesz valami eredmény.

Végül is kérlek t. olvasó őrizkedj a zavaros álmaktól álmodj efféle helyett a hazának gyors emelkedést és haladást!

Dersi József.

Nőnevelés

a „Victoria“ szegény és árva leány nevelde Schweizban.

Zürich, júliusban.

III.

A Victoria vagyonával való gazdálkodást az igazgató vezeti, egy szolga és egy napszámos segélyével; felhasználva olykor az intézet növendékeinek összes erejét. Különösen burgonyát és főzeléket ültetnek mindenféle nemből és gabonát vetnek annyit, hogy ebből 5 hónapig sütik kenyereket. Ott jártamkor Luczerna gereblyézéssel és szántással foglalkoztak a növendékek. Gyümölcsös kertjékből nagy mennyiségű gyümölcsöt nyernek; házi szükségök fedezésére 8—10 tehénök naponként mintegy 50 pint (masz) tejet ad. A veteményes és virágos kert gondozása minden nyáron külön családra tartozik, s a gyermekek igen sok jót megtanulnak a kertben; ezalatt a többi leánykák a mezőn vannak a s zéna takarás és aratásnál segíteni. A gazdálkodási mun-

kák általában kedvező foglalkozásai a növendékeknek, mely bennök a testi fejlődést nagyban előmozdítja; különösen a görvélyes természetű gyermekekre — a milyen itt sok van — igen hasznos. A tanítónak ezen mezei foglalkozásoknál, legnagyobb alkalm van a nézeti oktatásra és arra, hogy gondolkozva dolgozni tanítson. Végül ki kell emelnem mily jó hatással van a földművelés az ifjak erkölcsére; a miért mindig jó ha az ifjuság legalább némileg tapasztalni kénytelen, mit tesz az: „arcának veritékével szerezni meg a napi kenyeret“, s hogy az emberi munka csak akkor jutalmazandó, ha az isteni áldásnak mi is tényezői vagyunk; azaz, hogy munka és imádság az igazi élet ereje és életbölcsessége minden halandónak.

A földművelési munkákon kívül, hogy a Victoria növendékei jövő hivatásukra tartozó kézi munkákban is ügyesek legyenek, ide vágó megrendeléseket is elfogadnak. Vállalnak azért varrást, himzést és kőtés munkákat, s különösen vigyáznak arra, hogy az a növendékek valódi hasznára válják. Az évi bevétel ilyen munkákból eddigelé 500—800 franc, és kétségtelenül nagyobb lenne, ha az intézetben több mint 40 gyermek nem volna 10 éven alól. Különös szorgalommal és jól készített munkáért jutalmat is nyernek; minden családnak egy kis gyűjtő pénztára, s minden gyermeknek pénztárkönyvecskéje van, hová az évi bevétel — ajándék és kerti jövedelem — pontosan bevezeti. A ház atya egy főpénztári könyvet vezet, s minden év végén a családok összes bevételeit kamatra adja. 1869-ben a gyermekek sajátja 600 francot tett.

A különböző gyermekkorokból az intézeti iskolába összejönnek a leánykák, hol kor és képesség szerint 4 osztályba osztatnak be. A különböző tantárgyakat megosztva a nevelőnőkkel, a háznagy (igazgató) adja elő. Minden órában változik a tanító és tanítás az osztályokban. Egész éven át tanulással telik el a napnak legszebb része. Téiben rendszerint 33, nyárban 24 tanítási óra van. Szünidő tavasszal és ősszel adatik; midőn a földművelés minden munkaerőt maga köré von. A Victoria növendékei rendelkezések idejéig az intézetben maradnak, és 15 éves koruk betöltéseig folyvást iskolát járnak. Ez idő alatt azon ismereteket és képességeket kell megszerezniök, melyek egy felsőbb néposkolában előadatoknak, s melyek ilyen korban az általános műveltségtől megkivántatnak. Ezután a háztartásra oktattnak, s az intézet szemléléséhez képest, a lányka egyéniségeit vizsgálgtják, s a mutatkozó szükségek szerint idomítják. Jövő rendelkezésére önállóvá nevelni minden gyermeket, főigyekezete itt a tanítóknak.

A mit tanítás és növelés eszközölt nálunk a szivképzés, kedélynemesítés, értelmezfejllesztés és szolgáltat-készség tekintetében, azt tartoznak a gyermekek életbe kilépésükkor is alkalmazni, hogy az előjövő nehézségekkel s emberi ferleségekkel könnyen megküzdjenek. Az tünt fel a gyermekek körül, hogy kevesebb figyelmet kell fordítani arra, vajlon mennyifélt tanul valaki; és többet arra, hogyan tanul valaki; soha nem szabad felejtetni, hogy az emberi élet főfeladata a tanulás, hogy ez kiváltságos isteni tulajdona neki, és hogy a gyermeki évek bezáradtával, az élet iskolájában, egészen másnemű tanulás következék.

Minden évben nyilvános vizsga tartatik, melyről a Victoria igazgatósága a gyermekeknek bizonyítványt állít ki. Ezt azon hónapi jegyzetéből állítják ki, melyet egy gyűlésen a háznagy vagy nevelőnk saját maguk terjesztettek elő. Az intézet menete és állása felől a szegény felügyelőség (Armen-Direction) minden évben jelentést ad a kormány-tanácsnhoz, mely azt a hivatalos lapban is közzé téteti.

Azon eszközök, melyek által a vallási érzület ápoltatik, a következők: naponkénti házi áhitatoskodás, iskolai vallás-tanítás, erkölcsi elbeszélések és házi inneppek tartása. Reggel és este összegyűl az egész személyzet a nagy tanterembe, a hol rendszerint valamely rész olvastatik fel a bibliából, melyet ha szükséges, érthetően meg is magyaráznak; erre rövid ima következik, s egy lélekemelő ének elzengése a záradék. A vallás-oktatás kötelezett tantárgy; a vezetés a háznagy által készített kathékismus szerint történik; az igazgatóságnak egy pap tagja minden husvára előkészítő tanfolyamot tart, urvasorát oszt vagy maga, vagy egy városi pappal teljesíteti ezt. A gyermek szívet az igazi szeretet és szent buzgóságra a vallásos eszmék iránt, leginkább felemelik az időnként tartatni szokott házi ünnepek, melyeknek leg-többje isteni szívtellett végződik. Az év fénypontja karácson est, melyet a gyermekek hónapokon át örömtelt várokozással emlegetnek; és ha a gyermekeket kedvelő ember, e gyermekek közé vegyül: nem lehet hogy az ő szíve is fel ne buzduljon ekkor, a karácsoni szent ének különböző ütemei és hangjai szerint, melylyel aprója, nagyja egy szívvél és szájjal hirdeti a karácsoni örömek elérkezét; úgy hogy magok a kilépő növendékek is bevallják, mikép kedvesebben és maradandóbban emléket nem hathatja meg őket, mint azon apróságok, melyeket a karácson ünnepe az intézetben egyszerű-másszór kap-tak. A karácsoni ajándékozás rendesen ünnep után történik a Victoria igazgatóság felügyelete alatt, a szegény bizottság és néhány intézeti barát jelenlétében.

Először egy vallásos ünnepély tartatik a világiott és koszorukkal felékesített nagy teremben, az igazgató-ság valamelyik tagja rövid beszédet intéz a gyermekek-hez, megértetvén az innepélynek igazi jelentőségét, és miután az innepi öröm vallásos énekekben kifejezést nyert: a legtermészetesebb módokon tör ki az öröm, a mint az ajándék-szobának ajtai felnyitlák, s a karácsonfának gyertyafénye a gyermekek szeméibe ömlött. Minden család megtalálja saját asztalát, s minden gyermek az ő kis ajándékát, a melyben leirhatlan öröme és mesterkéletlen csudálkozására valamelyik régőhajtott kívánságát látja teljesülve. Husvétkor, pünkösdkor és keresztjáró napokban főfeladatául tartja a háznagy, a napok jelentőségét megmagyarázni. A nyári félév végén az aratási ünnepély szinte egyik emlékezetes nap, mely az intézet alapítására innepeltetik és különösen arra szolgál, hogy a gyermekek isten adományaira téessenek figyelmessé, és a nemes alapítónak tiszteletre méltó emlékezte felelevenítettessék.

Nyárádi Dénes.

A határörvidék polgárosítása.

△ A határörvidék polgárosítása tárgyában ismét két fontos rendelet jelent meg a zágábi főparancsnokság részéről; az első rendelet a horvát határörvidéki községek rendezéséről, a másik a kerületi beosztásáról szól. Mindkét rendelet czélja a népet a községi ügyekben való szabad és önálló közreműködésre fölnevelni, és így a polgárosítás szükségképi előfeltételét előkészíteni. Az „Agr. Ztg.“ szerint e rendeletek tartalma következő: „Mind a községrendezés, mint a kerületi beosztásra nézve a rendeletekben azon intézkedés tétetett, hogy e két ügy előbb az ezredeknél bizottságilag tárgyalandó, és csak beható tanulmány alapján készitendők el az illető javaslatok.

Azon kérdés eldöntésénél, ha vajjon az eddigi községi rendtartás értelmében alapított helyi községek jövőre is az önálló községek jogosítványaival lesznek-e elláthatók, vagy talán azok együttvéve alkalossanak-e egy politikai községet: az ezredeknél tekintetbe kell venni azon körülményt, hogy a község az új községi rendtartás értelmében minden községi vagyon, s a részére eső illetékek iránt, melyek az erdők elkülönzések által igen felszaporodni fognak, teljes önrendelkezési joggal fog birni, de a községi érdekek előmozdításán kívül még mindazon teendők ellátása is a községek feladata leendő, melyeket az új rendtartás ráruház, és e czélból önálló községi hivatallal kell birnia; továbbá az egyházi és iskolai kerültre is tekintettel kell lenni, és egyes helységek és taluk eddigi összetartozóságát is lehetőleg kimélni kell.

Az ezredparancsnokságok által benyújtandó javaslatok iránt az egyes helyi községek véleménye kikérendő.

A kerületi beosztás foganatosításánál az ezredparancsnokságok figyelme arra irányozandó, hogy az ezred 3—4 kerületbe essék, és hogy azon századok egy kerületbe lehetőleg összevonassanak, melyek a lakosok közös érdekei által egymásra utaltatnak, hogy továbbá egy kerület 16,000-nél kevesebb és 24,000-nél több lélekkel ne birjon, és ott, hol különös érdekek követelik, egy század felosztassék és a szomszédkerülethez osztatassék; végre a politikai kerületek beosztásánál a legközelebbi végrehajtandó igazságügyi szervezésre is figyelem fordítandó. E szerint ugyanis minden politikai kerületben egy egyesbíróság, és két ezred részére egy társasbíróság állítatik fel; s befejezésül az ezredeknél feladatával tétetett azon helyeket meghatározni, melyek fekvésük tekintetében hivatali s börtönhelyiségekre, továbbá magánlakásokra a legalkalmasabbak; a javaslat-hoz erről kimerítő tervezet melléklendő.

Mindkét javaslat a főparancsnokság elé terjesztendő átvizsgálat végett.

Az 1870-ki 42-ik t. cz. 91 §-a alapján alakult kolozsmegyei kiküldöttség 2-ik szakbizottságának a 91. §. c) pontja iránt szerkesztett Javaslata.

(Folytatás.)

Kültisztviselőkről.

Szolgabíró. 54. §. A szolgabíró, mint a járásnak felelős tisztviselője, végzi a járás összes közigazgatási teendőit, és első hatóságilag határoz a fennálló törvények, szabályrendeletek és szokás által illetőségéhez utasított ügyekben.

55. §. A szolgabíró hivatalos helyisége a közgyűlés által kijelölt központ, a hol a járás hivatalos helyiségről és fogdáról gondoskodik.

56. §. Mint közigazgatási tisztviselő a) végrehajtja a törvényt, kormány- és törvényhatósági szabályrendeletet, ítéletet és határozatot. b) haladéknél teljesíti az alispán rendeleteit, de ha ez ellen nehezesség vagy akadály forog fenn, arról 24 óra alatt az alispánnak jelentést téve utasítást kér, addig a végrehajtást függőben tartván. Ha az alispán utasítása legkésőbb 6 nap alatt meg nem érkezik, a rendelet végrehajtandó. c) a katonaaállítás körül eljár a véderől szóló törvény (1868. 40. t. cz.) és ennek alapján kiadott szabályrendeletek értelmében 1869-ik évi honvédelmi miniszt. utasítás,

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.